

Työväen nössöily (Tero Kartastenpää/Suomen Kuvalehti 7.9.2023)

Kaurismäkeläisyys on enemmän kuin tuoppiin tuijottelua.

Kuolleet lehdet on **Aki Kaurismäen** ehein ja [hauskin](#) teos sitten kahden vuosikymmenen takaisen täysosuman *Mies vailla menneisyyttä*.

Tiiviys on virkistävää möhötautisuuden aikakaudella. 81 minuutissa ehtii tehdä kaikki tutut temput: juoda kaljaa, matkata raitiovaunulla, tupakoida ketjussa, käydä leffassa, fiilistellä **Baddingia** ja silitellä koira.

On kaksi työläisalaa. **Alma Pöystin** hahmo Ansa työskentelee miesten komennettavana kaupassa ja ravintolassa. **Jussi Vatasen** Holappa likaantuu perinteisissä teollisuustöissä. He kohtaavat ja rakastuvat.

Jo kauan sitten vakiintunut termi ”kaurismäkeläisyys” on ymmärretty täysin väärin: se ei ole pelkkää surkeaa tuoppiin tuijottamista.

Kuolleet lehdet on niin toivottoman romanttinen komedia, ettei edes taustalla soiva **Tšaikovskin** *Pateettinen sinfonia* erotu ylimakeudellaan. Suudelmia annetaan haparoiden ja seksiin viitataan kerran puhumalla naisen pienestä sängystä.

Miehiä ja naisia vastakkainasetellaan 1950-lukulaisittain, eikä se katoa hetkittäisillä työroolien kääntämisellä. Sinnikkään Ansan hahmo on kuitenkin lopulta kiehtovampi kuin lähinnä humalasta persoonaa saavan Holapan.

Liioista luonteenpiirteistä riisuttu pääpari on silti Kaurismäen tuotannon vahvimpia. He pitävät toisistaan ensihetkestä, eikä välissä ei ole kuin viina ja ylpeys. Holappaa masentaa, koska hän juo paljon, ja hän juo paljon, koska masentaa.

Pöysti ja Vatanen hallitsevat tyhjäänkatsomisen ja kuivakan dialogin. Erityisesti Pöysti onnistuu luomaan lämpöä vähillä keinoilla.

Teos on jatkuvaa herkuttelua Kaurismäen uralla. Hän tekee pitkäaikaisen kuvaajansa **Timo Salmisen** kanssa kuvia iloisesti uusiksi. **Matti Pellonpään** *Varjoja paratiisissa* -syömiskohtauksen uudelleenlämmittelyssä Ansan ateria sulaa mikroon ja lentää roskeen.

Kuolleet lehdet on kuin AC/DC:n riffirock, jossa huippuunsa hiotun hittikaavan toisto on arvokkaampaa kuin uuden etsiminen. Tuomaristopalkinto Cannesissa tuli aivan syystä.

Elokuva on luokiteltu Työläistrilogian neljänneksi osaksi. Se jää julmuudessa selvästi nousukauden komealta kokoelmalta, johon kuuluvat kaihoisa *Varjoja paratiisissa*, karu mutta toiveikas *Ariel* ja kostolla hekumoiva *Tulitikkutehtaan tyttö*. Kypsällä iällä Kaurismäki on herkistynyt kuvaamaan enemmän ihmisten pohjimmaista hyvyyttä kuin päänäpotkimistä.

Jos Kaurismäen esikuvissa, ranskalaisissa taide-elokuvissa, harhaillaan etsimässä merkitystä, hänen omien hahmojensa päämäärät ovat Prisma-kansan halpuutettuja

toiveita. Tärkeimpien teosten ytimessä on usko ihmiseen, jota kunniallinen lähipiiri tukee. Nöyryytetty hahmo alkaa hallitsemattoman sammumisen sijasta kammata tukkaansa, perustaa kodin ja parhaimmillaan yrityksen.

Kaurismäen hahmojen ei enää tarvitse vanheta hänen kanssaan, kuten ne tekivät *Le Havreen* saakka. Nyt 66-vuotias tekijä vinoilee harmaantuneen **Janne Hyytiäisen** sivuhahmon kautta, miten ikääntyvä ihminen mieltii vain ikäänsä.

Kaurismäki dokumentoi jälleen Kallion seutua. Siistiytyneestä kaupunginosasta on löydetty nuhjuisimmat nurkat.

Tapahtuma-aika hämärretään hienosti, kun seinäkalenteri näyttää syksyä 2024, mutta radiosta kuuluu uutisia Ukrainan sodan alkuhetkiltä. Maustetytöt laulavat yksinäisyydessä rypemisestä lauseilla ("*pidän sinusta mutten itseäni siedä*"), jotka kantavat läpi elokuvan. Uusi musiikki on myös tapa käydä läpi entisiä teemoja.

Elokuva kasvaa toisella katselukerralla, kun saa keskittyä kohtausten ja leikkauksen täydelliseen koreografiaan.

Sitä ehtii myös yllättyä pienistä herkuista: miksi välillä kuuluu suden ulvontaa? Vai kuuluuko?

Tiukan muodon sisällä näkyy ilmaisun vapautumista. Ilo elokuvanteosta välittyy. Jos on tarpeeksi nössö, liikutus tuo kyyneleet kahdesti, jopa kolmesti.

★★★★★

Kv. median arvosteluja:

https://www.imdb.com/title/tt21027780/externalreviews/?ref_=ttcrv_ext_sm

Traileri: <https://www.youtube.com/watch?v=37ILo3AMI4k>

Kv. traileri: <https://www.youtube.com/watch?v=d9QTh7WfqRw>